הגנת ברזל

לפי כתב־האישום מצטייר עו־רך־הדין שמואל ברזל כגנב הגדול הרביעי במדינה.

אחרי פרשות בנק ארץ־ישראל בריטניה, שבהן הורשע המנכ"ל יהר־שע בן־ציון; פרשת בנק פויכטוונגר, שבה הורשע יו"ר מועצת־המנהלים יו־סף אפשטיין, ופרשת החברה ליש־ראל, שבה הורשע מיכאל צור, נאשם ברזל בגניבת 13 מיליון דולר.

אומנם, זהו סכום קטן ממימדי ה־סכומים שנקבעו בהרשעות האחרים, אבל גם ב־13 מיליון דולר ניתן לבנות שליש לביא.

קריאה קפדנית של כתב־האישום ובחינת מיסמכים של הבנק, המצויים ברשות ההגנה, מעלה את השאלה אם תצליח התביעה להוכיח את טענותיה גם מבחינה מישפטית.

מרידור ואולמרט

ב־9 ביולי יוקרא כתב־האישום ב־בית־המישפט המחוזי בירושלים, ועל שמואל ברזל יהיה להשיב אם הוא מודה או כופר באישומים.

לפני שישיב, יעלה פרקליטו, עורך־הדין רם כספי, שורה ארוכה של טענות נגד סעיפי כתב־האישום, ויבקש למ־חוק ולתקן את רובם. כתב־האישום משתרע על 25 סעיפים, וכולל רשימה של יותר מ־100 עדי־תביעה, אך רק חלק מסעיפיו נוגעים לברזל, היתר עוסקים בנאשם השני בתיק זה, יהושע שותסו של ברזל למישרד עם חיים צדוק; מאיר גירון, לשעבר מנכ"ל בתי־הזיקוק; העיתונאי ישראל סגל, שאף הוא נטל הלוואה; עד מיסתורי, ששמו ומעגו מוסתרים מהציבור, אך הוא אמריקאי; ועוד רבים וטר־בים.

בחלק הכללי בכתב־האישום נאמר כי הלפרין הקים את הבנק ב־1978, יחד עם הבנקאי האמריקאי איירה גילדן ז"ל, שאליו הצטרפו עוד מייסדים.

ברזל שימש תחילה כנציגו של גיל־רן בהנהלת הבנק, וכן כיועץ המישפטי של הבנק. גילדן כיהן כיו"ר מועצת־המנהלים, עד לפטירתו בנובמבר 1984, אולם בפועל מילא ברזל את מקומו כנציגו. חברי מינהלת־הבנק היו הל־פרין, שהוא נאשם מיספר 1, רויך צפריר ז"ל, שהיה מנכ"ל הבנק, הדסה מונסה ומשה שטרן, שניהלו את הבנק אחרי צפריר, ושהודו והורשעו במעי־לות ובגניבות מן הבנק, דני ברזילי שיהיה עד־תביעה, וכן שמואל ברזל.

הלפרין וברזל מואשמים בכך שניצלו את מעמדם בבנק ל־טובת עסקים סרטיים, וכן ש־רימו כל העת את „בנק ישראל" כדי לאפשר להם להמשיך ולג־נוב מן הבנק.

עמדת ההגנה: שמואל ברזל הוא בעל מישרד עורכי־דין, שותף מיספר 2 של חיים צדוק, ומישרדו הוא בין הגדולים בארץ. הוא עסוק וטרוד בעשרות עניינים, ובנק צפון אמרי־קה היה עסק שולי שלו ושל מישרדו. הייעוץ המישפטי שנתן לבנק היה כיועץ חיצוני וכנציגו של גילדן. התיסבוכת שלו נובעת מהיותו חבר מינהלת־הבנק.

ההגנה תשתדל להוכיח כי הרבה פרוטוקולים של מינהלת הבנק זויפו, הן מבחינת תא־ריכים והן מבחינת התוכן.

כך, למשל, מצויים פרוטוקולים של ישיבות שבהן נכח ברזל, כביכול, בעוד שהוא היה באותה שעה בחו"ל. מצויים פרוטוקולים שבהן אושרו, כביכול, נושאים שכלל לא היו בדיון. ההגנה טוענת שאחרי שיתבררו ממדי מעו־רבותו האמיתית בענייני הבנק, תישמט הקרקע מהטיעון כי היה הרוח החיה בגניבות הבנק, ושותפו של הלפרין למעשיו.

מה היתה הכוונה?

התביעה טוענת כי עורכי־הדין ברזל ושותפו, חיים שטריקס, הש־תלטו על חברה שנסחרה בבורסה האמ־ריקאית „מעבר לדלפק" והחזיקו ב־66.6% ממניותיה, שרכשו בהשקעה של 40 אלף דולר. חברה זו — טי. טי. אנד טי. ריאלטיס – הקימה במחצית השניה של 1981, יחד עם חברת אזורים של קונצרן כלל, חברה פנמית בשם דקל, שהשקיעה בעסקי־בניה בקניה. הפרוייקט בקניה מומן באשראי של הבנק בסך 2.1 מיליון דולר, ועוד ערבות הבנק בסך 1.45 מיליון דולר, לטובת הפרוייקט בקניה. הערבות נפרעה על־ידי הבנק.

בסך הכל, טוענת התביעה, הוציאו הנאשם ברזל וקבוצתו סך של 3.57 מיליון דולר (כולל הריבית) מכספי הבנק, לקידום עסקיהם הפרטיים בקניה. הכ־ספים לא הוחזרו עד היום.

גירסת ברזל תהיה כי לחברת טי. טי. אנד טי. ריאלטיס יש 4000 בע־לי־מניות, וכי ברזל ושטריקס רכשו כל אחד 4% מהמניות. הם עשו זאת באמ־צעות בנק הפועלים, כשהיה מותר לישראלים לרכוש מניות בחברות הנס־חרות „מעבר לדלפק" בבורסה האמ־ריקאית. הם השקיעו ביחד ברכישת המניות 13 אלף דולר.

כאשר נעשתה העיסקה עם אזו־רים, היה חלקו של כל אחד מהם בחברה החדשה, שפעלה בקניה, 2% בלבד.

הפרוייקט בקניה נכשל, תוך הסבת נזקים כספיים לאזורים ולבנק.

לדעת ההגנה, לטענת הגניבה אין כל יסוד מישפטי. ראשית, ברזל לא קי־בל אגורה לכיסו. שנית, על התביעה להוכיח כי כוונת הגניבה התגבשה במועד הענקת האשראי, שכן עצם אי־החזרתו בגלל כישלון הפרוייקט אינה מהווה כשלעצמה ראיה לכך שהענקת האשראי היתה כדי שלא להחזירו.

בכך שונה מצבו של ברזל ממצבם של יהושע בן־ציון מבנק בריטניה, יוסי אפשטיין מבנק פויכטוונגר ומי־כאל צור מן החברה לישראל. ב־מיקרים שלהם קבע בית־המישפט כי בעת שנטלו את הכספים, לא התכוונו להחזירם, או ששיעבדו כבטוחות נכי־רות־ערך שלא היו ברשותם.

אנשים בדויים

התביעה טוענת כי במחצית הראשונה של 1983 הקימו ברזל והלפרין חברה־בת לטי. טי. אנד טי. ריאלטיס, ושמו טי.טי.קו. המחצית השניה של המניות בחברה זו היתה של קבוצת האחים נקאש.

טי. טי. אנד קו היתה צריכה להיות בעלת חלק מקבוצת חברות־המאגרים, ורכשה בהן מניות.

הבנק נתן לצורך זאת 1.47 מיליון דולר, באשר הנאשמים אינם משקיעים כלום מצידם. בכך גנבו את הכספים מן הבנק ונהגו בתסקידם כמנהלים ב־מירמה ובהסרת־אמונים.

גירסת ברזל תהיה כי קבוצת־נקאש השקיעה מצידה מיליון דולר בחברה המשותפת, כך שלא נכון כי רק הבנק השקיע כספים. גם כאן חוזרת הטענה כי אי־אפשר היה לצפות את הכישלון של קבוצת־המאגרים, שבא רק ב־1984, ולהשליכו אחורה, למועד הענ־קת האשראי, כאשר הבורסה געשה.

הפרשה השלישית של התביעה: גניבת סכומים של יותר משמונה מיל־יון דולר על־ידי יהושע הלפרין, כאשר ברזל מואשם במירמה ובהפרת־אמונים, ועשיית פעולות שיש בהן משום פגיעה ביכולת הבנק לקיים את התחייבויותיו, ואי־קיום הוראות המפקח על המטבע הזר.

הכוונה היא לשורה של מעשים שע־שה הלפרין, ואשר התביעה טוענת כי ברזל, כחבר מינהלת־הבנק, אישר או־תם.

לפי התביעה הפעיל הבנק חשבון שמיספרו 80005, ושעיקר תפקידו היה לווסת את שערי מניות־הבנק במיליוני דולארים.

כדי להסתיר את הפעולות מן הפיקוח על הבנקים, תיכננו הלפרין וברזל פעולות־הטעיה, כאילו נעשו הקניות והמכירה על־ידי שיבעה אנשים בדויים, כאשר ברזל מייעץ כיצד לבנות את התרמית, כך שבנק ישראל לא יגלה אותה.

כאשר התגלה הדבר, נשלח לבנק בנובמבר 1984 דוח הדורש מן הבנק דרישות שונות לביצוע מיידי. הבנק השיב לפיקוח תשובה כוזבת, אחרי הת־ייעצות בין הלפרין, ברזל ומונסה.

גירסת ברזל היא כי חלק מהמיס־מכים, שעליהם מסתמכת התביעה, מזוייפים, והוא לא היה בישראל בשעה שהתקיימו, כביכול, הישיבות שבהן השתתף. נוסף על כך, בנובמבר 1984, עת נפטר גילדן, התפטר מחברותו במינהלת־הבנק, ולא היה שותף לכל מה שקרה מחודש זה ועד לתפיסת־הבנק בידי בנק ישראל, באוגוסט 1985.

ברזל טוען, שלא לפירסום, כי נראה שקיצפו של בנק ישראל יצא עליו מחמת כישלון הפיקוח על הבנקים למנוע את המעילות הגדולות.

כדי לטשטש את הפאשלות של ה־פיקוח על הבנקים, בונים טיעון כאילו בנק ישראל האמין בברזל כבאורים־ת־תומים, ולכן לא טרח לחקור מה קורה תחת ניצוחו.

מקורביו אומרים כי פרשה זו רק מראה כי אסור לעורך־דין לי־כהן כחבר דירקטוריון או מינ־הלה, ולהסתפק רק בקיום ערי־בת־הדין.

יגאל לביב

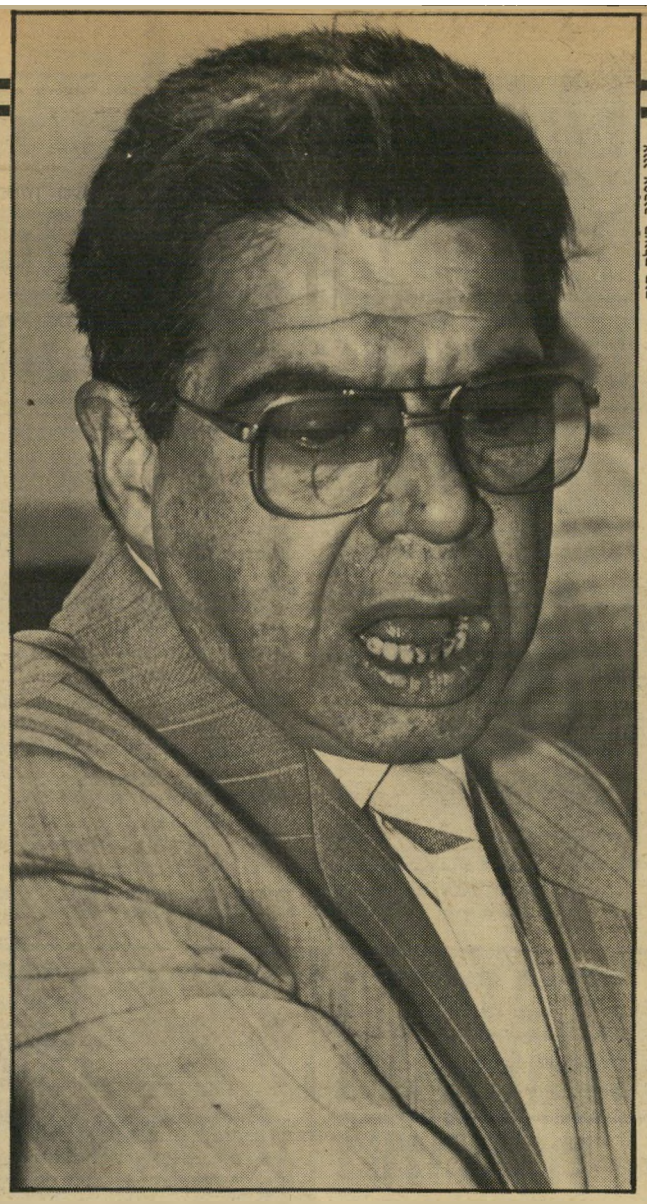

צילום: צפריר, העולם הזה

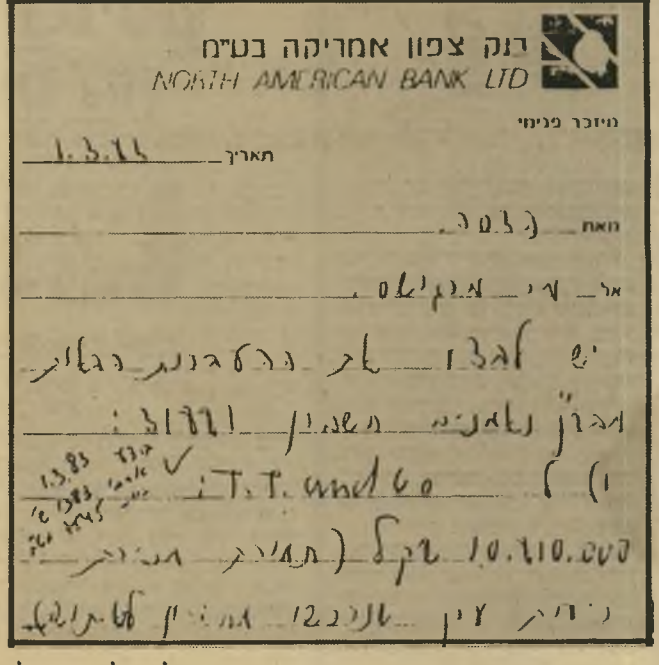

בנק צפון אמריקה בע"מ
NORTH AMERICAN BANK LTD

מיזכר פנימי

תאריך 1.3.83

מאת [illegible]

אל [illegible]

פתק מיום 1.3.83, שבו מורה הדסה מונסה למנהל סניף תל־אביב, מרגושם:

„יש לבצע את ההעברות הבאות מבד"ן נאמנים, חשבון 31881 (בד"ן נאמנים היא חברה ישראלית בבעלות מישרד צדוק, ברזל ושטריקס).

1) לי־טי.אנד קו. 10,810,000 שקל, תמורת מבירת ניירות־ערך שנרכשו מחשבון לא־תושב. יש לחייב בחצי אחוז עמלה ולרכוש מט"ח להחזר הלוואה.

2) לטברסקי 5,620,000 שקל. יש לסכם איתו את החזר ההלוואה.

3) לבד"ן נאמנים חשבון 31822 סך של 2,450,000 שקל.

4) יש להבין לחשבון זה הסכם על הלוואת 1,000,000 שקל, בנגד שיעבוד ניירות־ערך, וכן להוציא צ'ק בנקאי, על־סך 1,000,000 שקל, לפקודת אוצר חיסכון בע"מ (המוסד הכספי של הלפרין).

4) על הוראות בד"ן יכול לחתום חיים שטריקס.

בברכה, הדסה.